

EVREN, GÜNEŞ SİSTEMİ VE DÜNYA

Evren: Bütün gezegenleri, yıldızları, gök adaları, kümeleri, gaz ve bulutları içine alan uzayın bütününe denir.

Güneş Sistemi: Güneş ve çekim etkisi altında kalan sekiz gezegen ile bu gezegenlerin uyduları ve bunlarla birlikte milyarlarca küçük gök cisminin oluşturduğu sistemdir.

Güneş: Dünya'yı aydınlatan ortalama büyüklükte olan bir yıldızdır.

Gezegen: Güneş'in çevresinde dönen, Güneş'ten aldığı ışığı yansıtan gök cisimleridir.

Gezegenlerin Özellikleri

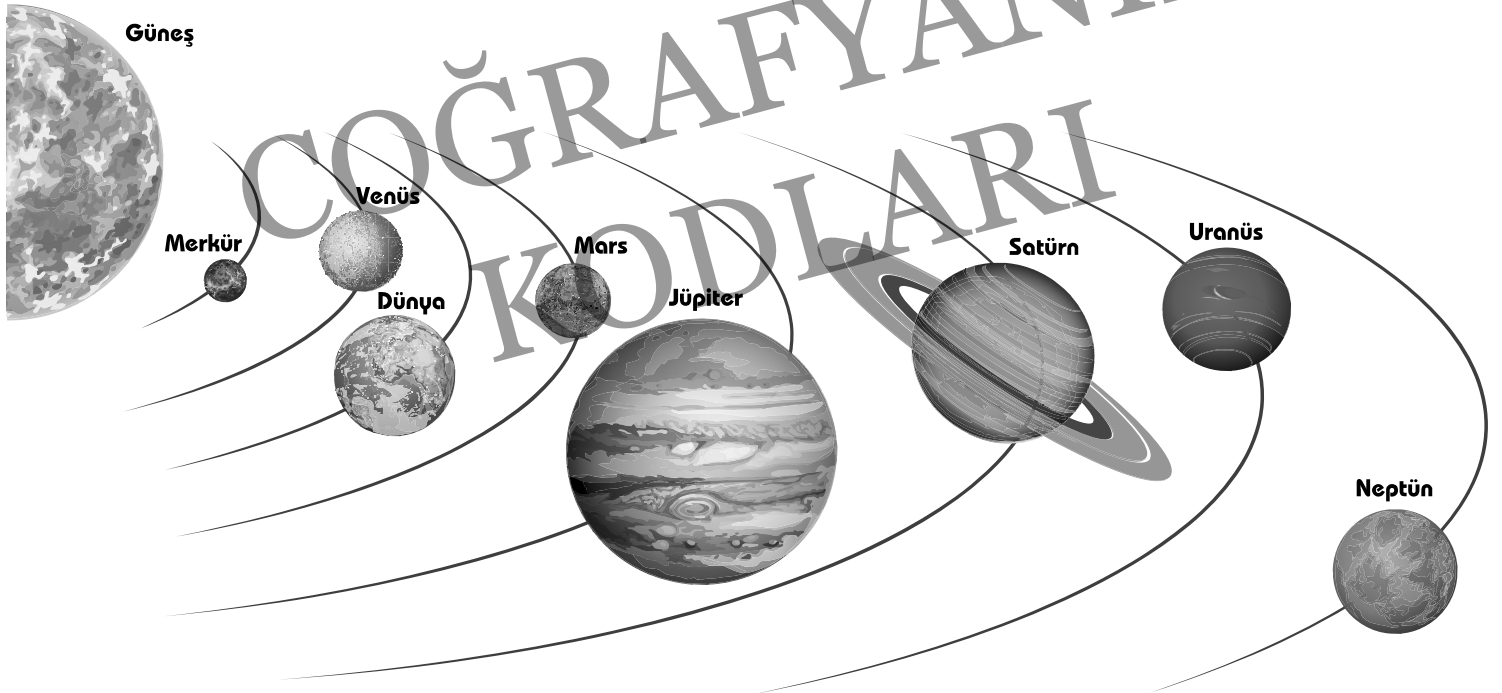
- Bütün gezegenler kendi eksenini etrafında ve Güneş etrafında döner.
- Bütün gezegenlerin eksen eğikliği vardır.
- Bütün gezegenlerde yer çekimi vardır.

Karasal (iç) gezegenler

- Merkür
- Venüs
- Dünya
- Mars

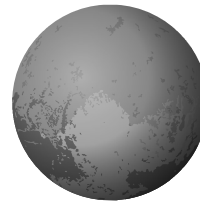
Gaz (dış) gezegenler

- Jüpiter
- Satürn
- Uranüs
- Neptün

Dünya

- Merkür ve Venüs'ten sonra Güneş'e en yakın 3. gezegendir. Dünya'ya en yakın gezegen Mars'tır.
- Dünya'nın uydular tarafından gönderilen fotoğraflarına bakıldığında küresel bir şekle sahip olduğu görülür.
- Fakat Dünya tam bir küre değil, geoit şeklindedir.

Plüton: 2006 yılına kadar gezegen statüsünde olan Plüton 2006 yılında gezegen statüsünden çıkarılmıştır.

DÜNYA'NIN ŞEKLİ VE BOYUTLARI

Dünya'nın Geoit Şekli

Geoit: Dünya, kutuplardan hafif basık, Ekvator'dan ise hafif şişkindir. Dünya'nın kendine has bu şekline geoit denir.

Dünya'nın Geoit Şeklinin Sonuçları

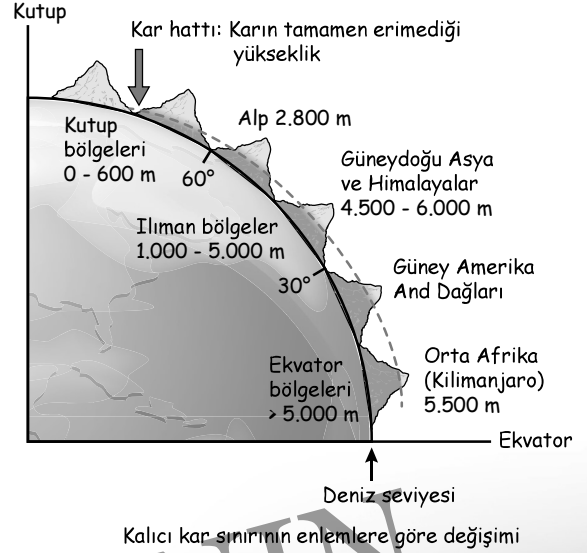
- Ekvator çevresinin uzunluğu (40.076 km), kutuplar çevresinin uzunluğundan (40.009 km) fazladır.
- Ekvator'un yarıçapı kutupların yarıçapından fazladır.
- Yer çekimi Ekvator'da az, kutuplarda fazladır.

Dünya'nın Küresel Şekli

Günümüzde, uzaydan uydularla çekilen fotoğraflar, Dünya'nın kendine özgü bir şeklinin olduğunu kanıtlamaktadır. Dünya'nın şekli genel olarak küreseldir.

Dünya'nın Küresel Şeklinin Sonuçları

- **Gece ve gündüz oluşur.** Dünya'nın bir tarafı aydınlıkken diğer tarafı karanlık olur.
- **Paralel boylarının uzunluğu** Ekvator'dan kutuplara gidildikçe kısalır.
- **Meridyenler arasındaki mesafe** Ekvator'dan kutuplara gidildikçe daralır.
- **Çizgisel hız** Ekvator'dan kutuplara gidildikçe azalır.
- **Tan ve gurup süresi** kutuplara gidildikçe uzar.
- Ekvator'dan kutuplara gidildikçe **Güneş ışınlarının geliş açısı** küçülür.
- Ekvator'dan kutuplara gidildikçe **denizlerin tuzluluk oranı** azalır.
- Ekvator'dan kutuplara gidildikçe **tarım ürünlerinin olgunlaşma süresi** uzar.
- **Gölge boyu** Ekvator'dan kutuplara gidildikçe uzar.
- **Güneş ışınlarının atmosferde aldığı yol** Ekvator'dan kutuplara gidildikçe uzar.
- Ekvator'da ve kutuplarda **termik basınç kuşakları** oluşur.
- **Harita çizimlerinde bozulmalar** olur.
- **Kalıcı kar sınırı** Ekvator'dan kutuplara gidildikçe alçalır.

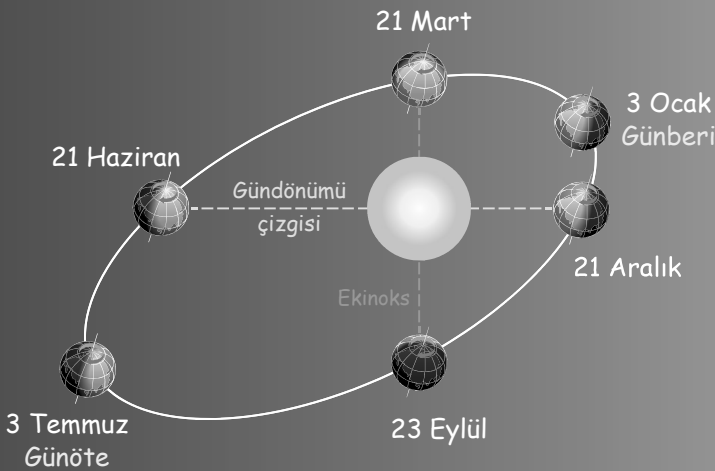
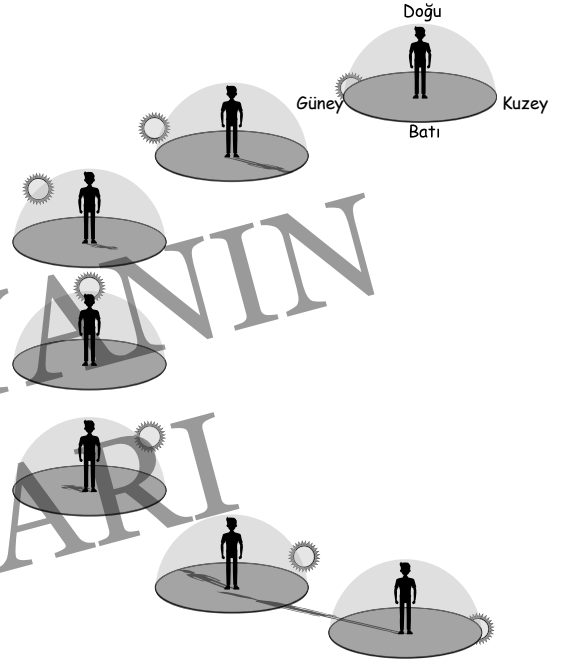
DÜNYA'NIN HAREKETLERİ VE SONUÇLARI

Dünya'nın Günlük Hareketi ve Sonuçları

Dünya'nın kutup noktalarından geçtiği varsayılan eksen çevresinde batıdan doğuya doğru dönerek 24 saatte tamamladığı harekete günlük hareket (eksen hareketi) denir.

Dünya'nın Günlük Hareketinin Sonuçları

- Çizgisel hız ve açısal hız oluşur.
- Açısal hız Dünya'nın kendi eksenini etrafında bir kez dönmesiyle oluşur ve Dünya'nın her yerinde aynıdır.
- Çizgisel hız Dünya'nın kendi eksenini etrafındaki dönüş hızıdır.
- Çizgisel hızın oluşmasının nedeni Dünya'nın günlük hareketidir ancak Ekvator'dan kutuplara gidildikçe azalmasının nedeni Dünya'nın küresel şeklidir.
- Gece ve gündüz birbirini takip eder.
- Gün içinde Güneş ışınlarının geliş açısı değişir.
- Gün içinde sıcaklık değişir.
- Gün içinde gölge boyu ve yönü değişir.
- Günlük sıcaklık farkları oluşur.
- Fiziksel parçalanma oluşur.
- Gün içinde basınç farkları oluşur.
- Dinamik basınç kuşakları oluşur.
- Yerel saat farkları oluşur.
- Yön kavramı oluşur.
- Okyanus akıntıları ve rüzgârların yönlerinde sapmalar meydana gelir.

Dünya'nın Yıllık Hareketi ve Sonuçları

Dünya, Güneş etrafındaki yörüngesinde bir tam dönüşünü 365 gün 6 saatte tamamlar. Buna bir yıl denir. Dünya'nın Güneş etrafında dönerken izlediği elips şeklindeki yola yörünge denir. Yörünge oluşturduğu düzleme ise yörünge düzlemi (ekliptik) denir.